

Пілотний проект у Вишгороді

В.Г. Слабий, УКРПЕК, м. Київ

З кожним роком в Україні поглиблюються проблеми, пов'язані з негативними тенденціями щодо поводження з твердими побутовими відходами (ТПВ). З одного боку, вітчизняні міста потопують у смітті (що найбільше проявилось під час відпівної кризи у Львові), а численні полігони не витримують навантаження та поступово загрожують погіршенням екологічної ситуації. З іншого боку, українські переробні підприємства потерпають від нестачі вторинної сировини, яку в більшості випадків змушені імпортувати. Простим рішенням проблеми, що підтверджено досвідом провідних західних країн, є роздільний збір ТПВ з метою подальшого використання ресурсоцінних компонентів, у тому числі відходів упаковки, у переробній галузі. Проте опоненти цього підходу не бачать або не хочуть бачити можливості реалізації такого ефективного рішення в Україні. Одним з аргументів на захист своєї позиції вони називають неспроможність подолати суспільні звички поводження з ТПВ.

Передмова

Щороку в Україні утворюється 49 млн м³ (близько 11 млн т) ТПВ. Оскільки тільки 78 % населення користуються послугами зі збирання ТПВ, загальний обсяг їх утворення насправді значно більший. За даними Мінрегіону України, у 2016 р. лише 5,93 % утворених ТПВ було утилізовано, у тому числі 2,73 % (1,3 млн т) – спалено, 3,2 % (1,55 млн м³) – спрямовано на сміттєпереробні заводи і тільки 0,003 % (17 тис. м³) – компостовано. Решту (близько 94 %) було направлено на сміттєзвалища й полігони, яких в Україні 6 тис. офіційних та понад 30 тис. несанкціонованих.

У той же час в Україні щорічно використовують 3,7–3,9 млн т (за експертними підрахунками) різних видів упаковки: із паперу та картону – 28 %, зі скла – 45 %, полімерів – 16 %, металу – 3 %, деревини – 8 %. І зрештою майже вся вона потрапляє на полігони та сміттєзвалища – замість того, щоб із відсортованої й підготовленої до переробки на вторинну сировину виготовити новий папір і гофрокартон, скляну й металеву упаковку або різноманітні полімерні вироби. За підрахунками фахівців, із тієї вторинної сировини, яку сьогодні вивозять на сміттєзвалища, можна було б щороку виготовляти продукції на 5 млрд грн. Так вчинили в Європі: за рахунок впровадження роздільного збирання ТПВ переробляють приблизно 40 % усіх ТПВ Європейського Союзу, а в деяких країнах цей показник сягає 60–80 %. А 2 грудня 2015 р. ЄС оприлюднив план дій щодо переходу на економіку

Рис. 1. Міський пункт збирання ТПВ із жовтим контейнером для відходів упаковки

«замкнутого циклу», за яким із 2020 р. почне діяти заборона на вивезення на звалища роздільно зібраних відходів, а з 2030 р. до 85 % використаної упаковки мають перероблятися для виготовлення нової продукції.

Саме такий підхід передбачено в законопроекті № 4028 від 4 липня 2016 р. «Про упаковку та відходи упаковки», за яким бізнес повинен побудувати ефективну систему поводження з ТПВ відповідно до принципів, закладених в Національній стратегії поводження з відходами, яка прийнята Кабінетом Міністрів України, в тому числі і на засадах розширеної відповідальності виробника шляхом запровадження роздільного збирання й сортування ТПВ.

Відповідальний бізнес розуміє, що без його безпосередньої фінансової та організаційної участі завдання, поставлені в згаданому законопроекті

(а це на перший рік після його прийняття 22 % відходів упаковки спрямувати на переробку, на другий – 27 %, третій – 33 %, четвертий – 38 %, п'ятий – 44 %), недосяжні.

Саме тому Українська Пакувальна-Екологічна Коаліція (УКРПЕК), яка об'єднує найпотужніших виробників упаковки та товарів в упаковці, розробила й починає пілотний проект, який на прикладі одного міста доведе реальність закладених у законопроекті принципів, норм і порядку, а також готовність українців до роздільного збирання ТПВ та продемонструє нові можливості для переробної галузі. Організатори пілотного проекту впевнені, що тільки за умови втілення відповідних проектів по всій Україні можна позбутися сміттєвої проблеми, зменшити кількість і площу полігонів ТПВ та вийти на шлях економіки «замкнутого циклу», як це зробив ЄС.

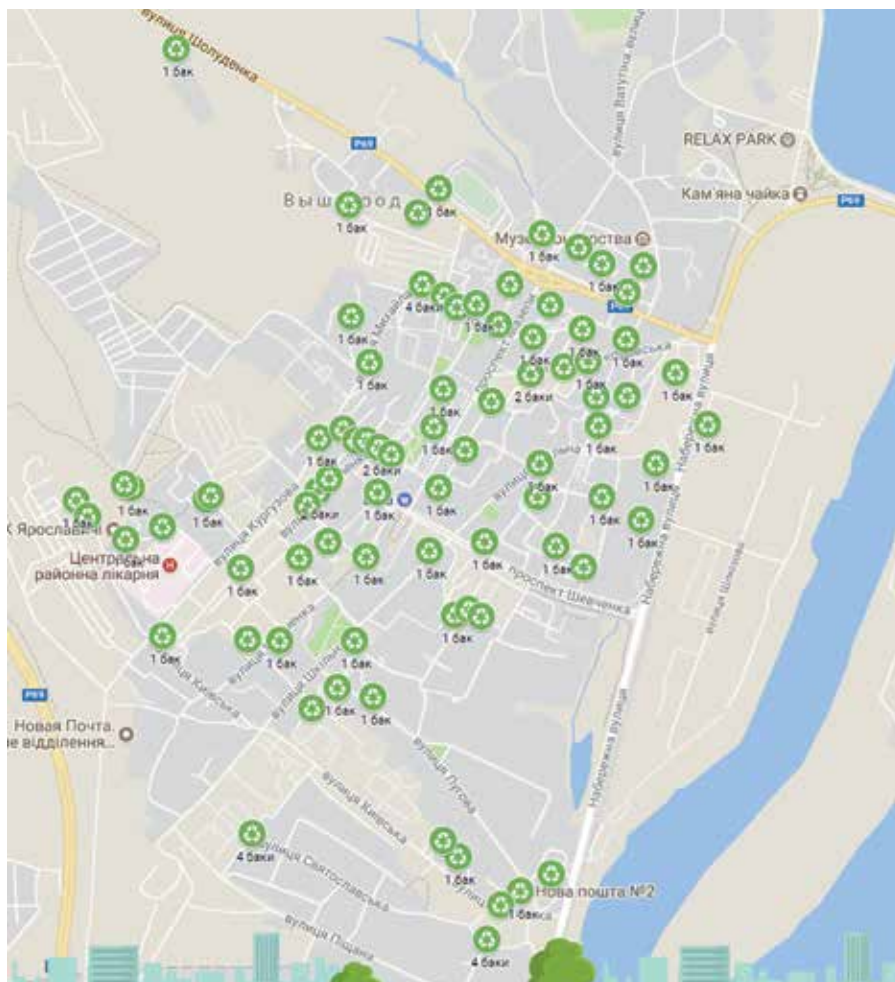

Рис. 2. Місця запланованого розташування контейнерів у Вишгороді

Рис. 3. Робота спеціального автотранспорту з вивезення відходів упаковки із жовтого контейнера

Пілотний проект

Містом, де буде реалізовано пілотний проект із роздільного збирання ТПВ, обрано Вишгород (близько 30 тис. населення). Основними його учасниками стали споживачі – мешканці міста, Українська Пакувально-Екологічна Коаліція, Вишгородська міська рада, місцева Керуюча компанія, інвестори проекту та МПП «Рада». У серпні місцева влада підписала з УКРПЕК меморандум про співпрацю на проведення пілотного проекту з роздільного збирання ТПВ, який був затверджений на сесії Вишгородської міськради.

Підприємства, компанії та корпорації, які виробляють в Україні продукцію в упаковці, свідомі того, що реформи системи поводження з ТПВ в Україні потребують фінансової участі з боку відповідального бізнесу. Саме тому пілотний проект у Вишгороді фінансово інвестували: «PepsiCo Україна» – один з лідерів українського ринку напоїв та продуктів харчування; ІП «Кока-Кола Беверіджиз Україна Лімітед» – лідер українського ринку безалкогольних напоїв; Tetra Pak Ukraine Ltd – світовий лідер в галузі рішень для переробки та упаковки харчових продуктів; ПрАТ «Елопак-Фастів» – виробник упаковки для рідких харчових продуктів; ТОВ «Кен-Пак (Україна)» – провідний виробник металевої упаковки для напоїв.

Як буде працювати пілотний проект? Крім меморандуму про співпрацю, УКРПЕК підписав з Керуючою компанією міста Вишгорода договір про організацію роздільного збирання відходів упаковки, за яким УКРПЕК передає у безоплатне користування контейнери для роздільного збирання та отримує право власності на відходи упаковки, зібрані у відповідні контейнери. Також підписаний сервісний договір між УКРПЕК та МПП «Рада» щодо виконання послуг зі збирання та перевезення відходів упаковки на подальше сортування. За цими договорами, УКРПЕК забезпечує за допомогою інвесторів фінансування інфраструктури пілотного проекту. Закуповує спеціальні контейнери жовтого кольору (рис. 1) для скляної тари, полімерних пляшок,

Рис. 4. Листівка для залучення мешканців Вишгорода до участі в пілотному проекті

банк, каністр тощо, полімерної плівки, жерстяних та алюмінієвих банок, паперу й картону, упаковки для напоїв. За спеціальною схемою (рис. 2), розробленою за допомогою Керуючої компанії та погодженою з міськрадою, жовті контейнери для відходів упаковки (а згодом ще й контейнери окремо для скляної тари) розташовуються біля будинків та в інших місцях утворення ТПВ. Всього планують встановити близько 100 таких контейнерів. Вивозити відходи упаковки із жовтих контейнерів (рис. 3) буде своїм автотранспортом МПП «Рада», щоб на сортувальній лінії в Ірпені готувати їх для передавання на переробні підприємства.

Важливими компонентами успішної реалізації пілотного проекту є проведення освітньої та інформаційної роботи серед мешканців Вишгорода та участь міської влади, яка, згідно із задумом та домовленістю, забезпечує координаційну, організаційну, інформаційну та репутаційну підтримку проекту в рамках співробітництва, а також практичне сприяння УКРПЕК щодо розміщення контейнерів та використання іншої інфраструктури міста.

Щодо мешканців Вишгорода, то вони вже отримали перші листівки (рис. 4), у яких їх запрошують до участі в проекті. Зокрема, там можна прочитати: «Процес сортування доволі простий. Витрачаючи усього кілька додаткових хвилин на сортування у себе вдома, ви

зможете наблизити Вишгород до європейських стандартів якості життя. Сортування, вивезення і перероблення відходів упаковки, зібраних у спеціальні контейнери, є безкоштовним для населення».

Виступаючи на презентації пілотного проекту, мер Вишгорода Олексій Момот зазначив: «Після старту проекту вишгородчани зможуть менше платити за вивезення сміття, так як значна його частина буде потрапляти в жовті контейнери для відходів упаковки. Крім того, маю надію, що в місті з'явиться завод із сортування та переробки вторинної сировини ТПВ, а це значить — додаткові робочі місця».

За задумом організаторів пілотного проекту, він має запроваджуватися в три етапи. На першому мешканці повинні відокремлювати відходи упаковки від інших ТПВ та розмішувати їх у жовтих контейнерах на міських пунктах збору ТПВ. На другому, який буде реалізований згодом, передбачається розширення кількості сортувальних фракцій та видів контейнерів для них. Нарешті, на третьому етапі проект повинен працювати так, як це робиться в багатьох європейських країнах: на міських пунктах збору відходи розміщуються в окремих контейнерах — скло, папір і картон, легкі фракції (полімерна й металева упаковка) та харчові відходи. На всіх трьох етапах відібрані в контейнери ТПВ вивозяться для сортування та переробки на вторин-

ну сировину. І тільки неперероблені потрапляють на спеціальні полігони для відходів.

Очікують, що перші результати пілотного проекту з роздільного збирання ТПВ у Вишгороді будуть отримані через рік-півтора.

Наостанок

Для України питання роздільного збирання та переробки ТПВ є надто актуальним. Нинішня ситуація вкрай абсурдна тим, що полігони та звалища перевантажені, а в той же час українські підприємства купують вторинну сировину за кордоном більш ніж на \$ 80 млн щорічно.

Ініціатори пілотного проекту у Вишгороді мають надію, що такі проекти з'являться і в інших містах та місцях країни. Але для створення в Україні системи роздільного збирання ТПВ, їх подальшого сортування й переробки на вторинну сировину таких пілотних проектів недостатньо. Щоб така система, яка показала свою ефективність у більшості європейських країн, запрацювала і в Україні, необхідно прийняти відповідні законодавчі акти. Зокрема, законопроект № 4028 від 4 липня 2016 р. «Про упаковку та відходи упаковки», який передбачає введення принципу розширеної відповідальності виробника, за яким відповідальність за збирання, сортування та утилізацію відходів упаковки покладається на виробників будь-якої продукції в упаковці!